

Sygn. akt V KK 220/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Piotr Mirek
SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie **P. F.**
skazanego z art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 5 października 2022 r.,
kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść
od wyroku Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią
z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. akt II K 95/21,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w Nakle nad Notecią do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią, wydanym w trybie art. 387 § 2 k.p.k. oskarżony P. F. został skazany za popełnienie czynu

wyczerpującego dyspozycję art. 200 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. polegający na tym, że działając w warunkach czynu ciągłego w okresie od 5 lipca 2020 r. do 11 stycznia 2021r. kilkakrotnie obcował płciowo z małoletnim poniżej 15 lat, odbywając z nim stosunek analny oraz kilkakrotnie dopuścił się wobec niego innej czynności seksualnej, w tym przez dotykaniem ręką oraz ustami jego genitaliów, a nadto doprowadził pokrzywdzonego do wykonania takich czynności jak dotykaniem jego genitaliów, przy czym czynu tego dopuścił się przed upływem 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za przestępstwa umyślne wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 29 grudnia 2015 r. w sprawie III K [...] z art. 197 § 3 pkt 2 k.k. oraz 200 § 1 k.k., tj. umyślne przestępstwo podobne do przestępstwa, za które był już skazany. Za ten czyn wymierzono oskarżonemu karę 8 lat pozbawienia wolności, z orzeczeniem wobec oskarżonego zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego na odległość mniejszą niż 50 metrów oraz kontaktowania się z nim w jakikolwiek sposób na okres 10 lat. Nadto zasądzone od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego kwotę 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę.

Wyrok uprawomocnił się bez postępowania odwoławczego.

Od tego wyroku kasację na niekorzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny.

W kasacji zarzucił rażące i mające wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa procesowego, a to art. 387 § 2 k.p.k., polegające na niezasadnym uwzględnieniu wadliwego wniosku obrońcy oskarżonego o wydanie wyroku skazującego, pomimo, że:

- okoliczności popełnienia zarzucanego czynu budziły wątpliwości ze względu na brak wyjaśnienia, czy zostało popełnione ono w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, a zatem cele postępowania nie mogły zostać z tego powodu osiągnięte bez przeprowadzenia rozprawy w całości,
- we wniosku nie uwzględniono postulatu orzeczenia, przewidzianego w art. 41 § 1a k.k. zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi, co doprowadziło do wydania wyroku skazującego z rażącą i mającą istotny wpływ na jego treść obrazą:

a) art. 202 § 1 i 3 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.k. przez zaniechanie przeprowadzenia dowodu z opinii co najmniej dwóch biegłych psychiatrów, z udziałem biegłego seksuologa, w celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego, w tym w zakresie zaburzeń preferencji seksualnych, w sytuacji gdy zarzucony oskarżonemu czyn mógł zostać popełniony w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, co wobec skazania oskarżonego na bezwzględną karę pozbawienia wolności, implikowało konieczność ustalenia, czy wobec oskarżonego zachodzą przesłanki do orzeczenia obligatoryjnego środka zabezpieczającego określonego w art. 93g § 3 k.k. w zw. z art. 93c pkt 3 k.k.,

b) prawa materialnego, a to art. 41 § 1 a k.k. przez zaniechanie orzeczenia zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi, w sytuacji gdy orzeczenie tego zakazu było obligatoryjne ze względu na skazanie oskarżonego za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Nakle nad Notecią do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacji okazała się w pełni zasadna.

Przedmiotowy wyrok jest bezsprzecznie wadliwy, gdyż został wydany z rażącym i mającym istotny wpływ na jego treść naruszeniem przepisów prawa procesowego i materialnego, wskazanych w zarzucie kasacji. Jak podkreśla się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, złożenie wniosku w trybie art. 387 §2 k.p.k. nie obliuguje sądu do jego automatycznego uwzględnienia. Sąd powinien dokonać w szczególności jego kontroli w zakresie spełnienia wszystkich warunków dopuszczalności takiego wniosku, przede wszystkim przeanalizować, czy zaproponowane przez oskarżonego kara i inne środki prawnej reakcji odpowiadają przewidzianym w prawie materialnym sankcjom. W sytuacji gdy treść wniosku tych unormowań nie respektuje, niewątpliwym obowiązkiem sądu jest bądź to uzależnienie swojej decyzji o uwzględnieniu wniosku od dokonania w nim zmiany konwalidującej jego wadliwość (art. 387 § 3 k.p.k.), bądź też rozpoznanie w

dalszym ciągu sprawy na zasadach ogólnych(por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2021 r., IV KK 336/20).

W tej sprawie oskarżonemu został przypisany czyn polegający m.in. na kilkukrotnym obcowaniu płciowym z małoletnim poniżej lat 15. Natomiast z odpisu wyroku, który stanowił przesłankę przyjęcia działania oskarżonego w warunkach powrotu do przestępstwa, wynikało, że ten sam sprawca dopuścił się uprzednio wobec dwóch innych małoletnich poniżej lat 15 – przestępstw wyczerpujących dyspozycję art. 197 § 3 pkt 2 k.k. i art. 200 § 1 k.k., przy czym w pierwszym wypadku było to zachowanie dwukrotne. W toku postępowania przygotowawczego oskarżony składając relacje co do swojego zachowania wysnuł przypuszczenie, że to jego zachowanie, także w zakresie poprzednio popełnionych czynów może wynikać z choroby, z której chciałby się wyleczyć (k.73). Przepisy kodeksu postępowania karnego nie precyzują co prawda kiedy należy dopuścić dowód z opinii psychiatrycznej, jednakże należy to uczynić w każdym przypadku pojawienia się wątpliwości co do poczytalności oskarżonego. Dowód ten nie może być przeprowadzony na podstawie domniemań, czy też abstrakcyjnego przekonania stron procesowych o hipotetycznej możliwości wystąpienia po stronie oskarżonego wątpliwości co do jego poczytalności, lecz muszą mieć oparcie w konkretnych okolicznościach sprawy. W okolicznościach tej sprawy, mając na uwadze charakter czynu dokonanego przez oskarżonego, jak i zbliżony charakter czynów, za które został wcześniej skazany, atakujących to samo dobro prawne małoletnich pokrzywdzonych oraz uwzględniając jego deklaracje złożone w postępowaniu karnym, należało dojść do przekonania o istnieniu uzasadnionych wątpliwości w zakresie sfery motywacyjnej sprawcy, a w szczególności, czy nie jest ona dotknięta dysfunkcjami o charakterze zaburzeń preferencji seksualnych. Zatem, wobec zaistnienia w tej sprawie wątpliwości o opisanym charakterze, niewątpliwie wystąpiły przesłanki do dopuszczenia dowodu z opinii biegłych lekarzy psychiatrów z obowiązkowym udziałem biegłego lekarza seksuologa, a to wobec stwierdzenia potrzeby zbadania stanu zdrowia, także w aspekcie zaburzeń preferencji seksualnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2016 r., III KK 187/15). Ustalenie tej okoliczności ma istotne znaczenie dla oceny, czy wobec oskarżonego nie powinny zostać podjęte inne, niż orzeczona kara zasadnicza,

środki zmierzające do zapobieżenia popełnienia przez oskarżonego podobnego czynu w przyszłości. Po myśli art. 93c pkt 3 k.k. wobec skazanego za przestępstwo określone, także w art. 200 § 1 k.k. mogą zostać orzeczone środki zabezpieczające, jeżeli zostało ono popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych. Z kolei przepis art. 93g § 3 k.k. zobowiązuje sąd do orzeczenia pobytu w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że sprawca określony w art. 93c pkt 3 k.k. skazany na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.

Niezasięgnięcie przez Sąd pierwszej instancji dowodu z opinii specjalistycznej stanowiło, w warunkach tej sprawy, rażące naruszenie wskazanych w kasacji przepisów proceduralnych, mające istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, albowiem skazanie dotyczyło przestępstwa określonego w art. 93c pkt 3 k.k., które mogło zostać popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych. Dopiero opinia biegłych powinna rozstrzygnąć wątpliwości dotyczące możliwości popełnienia omawianego czynu w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, co jest kluczowe w świetle dyspozycji art. 93g § 3 k.k. W konsekwencji, wobec niewyjaśnienia wskazanych wątpliwości, co było możliwe wyłącznie po uzyskaniu wskazanej opinii co najmniej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów, z udziałem biegłego lekarza seksuologa, nie zachodziły w tej sprawie warunki określone w art. 387 § 2 k.p.k. do uwzględnienia wniosku obrońcy oskarżonego o wydanie wyroku skazującego. Dodatkowo należało podnieść, że wniosek ten nie zawierał, wskazanego w art. 41 § 1a k.k. zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją leczeniem małoletnich. Wobec przypisania oskarżonemu przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletniego, Sąd pierwszej instancji był zobowiązany do orzeczenia tego zakazu. Zatem wskazana wadliwość wniosku również stanowiła przeszkodę dla zastosowania instytucji dobrowolnego poddania się karze.

Uwzględniając przedstawione wywody potwierdzające słuszność zarzutu kasacji, należało uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać Sądowi Rejonemu w Nakle nad Notecią do ponownego rozpoznania, w trakcie którego powinien uwzględnić wywody poczynione przez Sąd Najwyższy.

Z tych względów orzeczono jak w wyroku.

[as]